

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 3. V Ljubljani, 15. februarja 1913. Letnik XXX.

Obseg: O sestavljanju in setvi travnih mešanic. — Večletna reja plemenskih svinj. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

O sestavljanju in setvi travnih mešanic.

(Po dr. T. vitezu Weinzierlu preložil in priredil inženir Jak. Turk.)

4. Navadna ali rožičkasta nokota (*Lotus corniculatus* L.). Seme (pod. 12.) prave navadne nokote je okroglo in temnorjave barve ter je primeroma zelo drago. Najčešče je onečiščeno s skoraj enako velikim in zelo sličnim semenom navadne lakote (*Galium mollugo* L.) in pa s semenom suličastega trpotca (*Plantago lanceolata* L.). Obe ti plevelni rastlini zatirata nokoto, in je zaradi tega sejati le seme, ki je prosto trpotca in lakote. V poslednjem času je bila prišla v kupčijo v zameno prave nokote rjavo pobarvana medena detelja (*Medicago lupulina* L.). Tej slepariji je prišel pisatelj na sled.¹⁾

5. Močvirska nokota (*Lotus uliginosus* Schk.), podoba 13. Seme je zeleno, okroglo, manjše ter cenejše kakor seme navadne (rožičkaste) nokote in se često prodaja v zameno poslednjega, včasih pod imenom *Lotus villosus*. Močirska nokota je prikladna samo za barska, mokrotna tla in je malovrednejša od prave navadne nokote.

6. Ranjek (*Anthyllis vulneraria* L.). Tudi seme te deteljne vrste, ki se odlikuje po sočnozeleni barvi na spodnji plati, je često onečiščeno po kislici, ki kakovost tega semena prav tako, kakor pri beli in švedski detelji, prav izdatno slabša. Pogostoma prihaja v kupčijo seme ranjeka uprav slabe kalivosti.

7. Hmeljna lucerna ali rumena deteljica (*Medicago lupulina* L.), podoba 14., je v dveh semenskih

kakovostih v kupčiji. Po naših setvenih poskusih pa pride kot krmska rastlina le debeložrnata v poštev, ki je tudi dražja vrsta in se imenuje v semenski kupčiji kratkomalo hmeljna lucerna (pod. 15.). Drobnozrnata hmeljna lucerna je ceno blago in je v kupčiji večinoma v črnzelenih mešičkih pod napačnim imenom, „medena detelja“. Nabirajo to deteljo po njivah, ki so se same zaledinile, ali pa jo izčistijo iz žita. Po naših setvenih poskusih²⁾ je kot krmska rastlina kaj malo vredna.

Ono seme te deteljne vrste, ki je podobno lucerni, se često rabi za popačbo lucerne in tudi domače detelje. V novjšem času prihaja v kupčijo zelenobojno seme prej imenovane divje medene detelje (rumene deteljice) pod imenom „absikobojna medena detelja“ in služi izključno le za popačbo švedske detelje.³⁾ Prava medena detelja (*Melilotus officinalis* L.) je samo plevel. Njeno seme ima duh po garjavi kozi in služi včasih tudi za popačbo lucerne in domače detelje.

8. Lucerna ali nemška detelja (*Medicago sativa* L.), podoba 16. Od vseh vrst, kar jih je v kupčiji, sta se pri naših poljskih poskusih najbolj sponesli francoska (provanska) in takoj poleg te laška lucerna. Ogrska lucerna je zaostala za tema dvema, dočim sta se izkazali ameriška in prav tako tudi turke-

¹⁾ Glej od istega: „Jahresbericht der k. k. Samen-Kontroll-Station in Wien pro 1897“. Založba Viljema Frick, Dunaj 1898. Dalje od istega: „Zur Frage des amerikanischen Rotklee“, Dunaj, „Zeitschrift der k. k. Landwirtschafts-Gesellschaft“, št. 5., 1893, in „Anbauversuche mit amerikanischen Rotklee- und Luzernearten“, „Zeitschrift für das landw. Versuchswesen in Österreich“, 1899, zvezek 1., in objavo št. 186. c. kr. priglédne postaje za semena na Dunaju.

²⁾ Glej od istega: „Künstlich gefärbter Steinklee“, Dunaj, „Landw. eitung“, št. 25., 1905.

³⁾ Glej pl. Weinzierl: „Kleesamenschwindel“, „Landw. Zeitschrift der k. k. Landwirtschafts-Gesellschaft in Wien“, št. 24., 1902.

sftanska lucerna, ki prihaja v poslednjem času čisto na trg, za popolnoma neprikladni za naše srednjeevropske podnebne razmere.

Kadar je seme (podoba 17.) drago, tedaj se pogostoma pači z medeno deteljo (glej št. 7.).

9. Inkarnatka, rdeča ali laška detelja (*Trifolium incarnatum* L.). Ceno seme te detelje je večinoma zelo čisto, toda često prav slabo kali. Pri nas rabijo to enoletno deteljo navadno za zboljšanje praznolebih setev

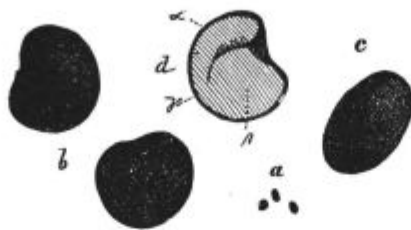
suaveolens Sér., *C. arvensis* Beyr. itd.), ki so v kupčiji znane pod imenom debela predenica^{a)} in ki močno otežujejo čiščenje, zlasti domače detelje. (Dalje prih.)

Večletna reja plemenskih svinj.

Naši gospodarji si pomagajo do reje plemenskih svinj marsikje na ta način, da kupujejo breje

Podoba 13. Močvirska nokota.

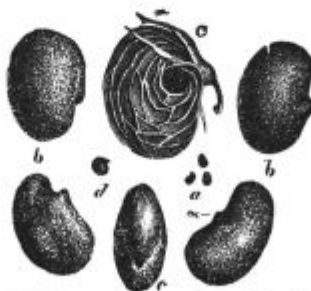
Podoba 12. Seme navadne nokote; a v naravni velikosti; b in c 7krat povečano; d v prerezu.

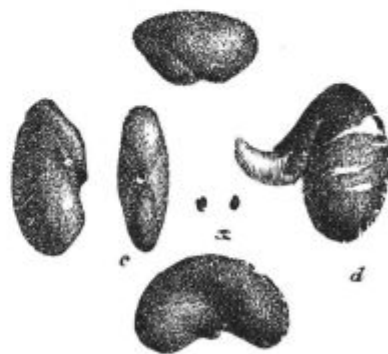
Podoba 14. Hmeljna lucerna s cvetnimi deli, s stročkom in zrnom.

Podoba 16. Lucerna s cvetjem in koreniko.

Podoba 15. Seme hmeljne lucerne; a v naravni velikosti; b in c 7krat povečano; d stroček v naravni velikosti; e 7krat povečan.

Podoba 17. Seme lucerne v naravni velikosti, 7krat povečano in v kali.

domače detelje, dočim jo sejejo v južnejših krajih^{a)} na posebnih njivah.

K 1. do vštete št. 3. Deteljna predenica (*Cuscuta*). Za posetev je rabiti načeloma le predenice popolnoma prosto deteljno seme, ker je, kakor je znano, predenica (glej pod. 18.) najnevarnejša zajedalka vseh deteljnih vrst.

V poslednjih letih se pogostoma pojavlja v deteljnem semenu tudi seme debelo-zrnatih predenic (*Cuscuta*

mladice. Ko dobe od njih prva praseta, ne puste svinj več po plemenu, ampak jih zredijo za meso. To opazujemo po krajih, kjer primanjkuje mrjascev, pa tudi drugod. Opravičiti se da to početje le v tem slučaju, če je svinja premalo rodovitna in sploh slaba za plemensko rabo. V vseh drugih slučajih pa ne. Z enkratno rabo mladih svinj za pleme, ne pridemo nikdar

^{a)} Tu misli pisatelj tudi na naše kraje. (Pripomba prevajalca).

^{a)} Glej pl. Weinzierl: „Zur Frage der sogenannten Grobseide in Rotkleesaaten“, „Wiener Landw. Zeitung“, št. 77., 1904.

do zaželenega uspeha. S tako rabo se svinjsko pleme slabi. In slabi se tem bolj, čim zgodneje so se pripuščale mlade svinje po plemenu.

Od mladih svinj sploh ne dobimo praset, dobrih za pleme. Pri mladica velja namreč vse to glede praset, kar velja pri privesnicah glede telet. Prvo gnezdo je vedno bolj slabotno in manj rodovitno kakor poznejša gnezda in zato manj sposobno za pleme. Naj se pa svinja prezgodaj ubreji, recimo s 7 meseci, kakor se to pri nas tudi dogaja, ali pa še prej, potem so taka praseta celo neporabna v plemenske svrhe. Če navzlic temu odrejamo take živali za pleme in če ponovno tako delamo, potem nam mora najboljša svinjsko pleme opešati. To je čisto naravno!

Kdor se hoče z rejo plemenskih svinj s pridom ukvarjati, mora imeti svinje po več let za pleme. Svinje se namreč šele z drugim in s tretjim gnezdom popolnoma razvijejo. V tej starosti postanejo najbolj rodovitne, nam dajejo najlepša praseta in največ praset. V tej starosti se reja najbolj izplača. Od takih svinj so pa tudi praseta najbolj uporabna za nadaljnjo rejo. Tako uče izkušnje. Zato se pa tudi pri vsaki priliki poudarja, da naj se jemljejo za pleme le praseta iz drugega, tretjega ali poznejšega gnezda.

Če torej mladiče rabimo samo po enkrat za pleme in če jemljemo za rejo vedno le praseta od takih mladice, potem ni nič čudnega, če pri svinje-reji nimamo nič pravih uspehov.

Rohrman

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so pod pisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne ške imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znak kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 26. Zaklal sem prasiča, ki se ni hotel nič kaj posebno rediti ter je vedno bolehal. V jetrih zaklanega prasiča sem našel veliko število majhnih mehurjev, in v teh nisem našel ničesar drugega kakor prozorno tekočino. V Dularjevi knjigi „Domači živinozdravnik“ sem našel, da ti mehurji utegnejo prihajati od tričlenaste pasje gliste, toda v knjigi ni nič povedanega, če je uživanje mesa tako obbolele živali za človeka škodljivo, oziroma, kako se tako meso vendarle naredi užitno. Zato vprašam, ali je bil prasič res tako glistav, ali je meso glistavega prasiča užitno in pri kaki toploti pri kuhanju ali pečenju se gliste umore? Omenim, da so tudi drugi vaščani že našli take mehurje pri kravah in prasičih in so meso brez škode uživali. (A. Ž. v B.)

Odgovor: V psu živi kake 4 mm dolga trakulja, ki ima 3 do 4 člene. Ta majhna pasja trakulja (taenia echinococcus) je za psa čisto nepomembna, a v črevih psa izleže nebroj jajčec, ki gredo z blatom od psa, in če jih slučajno dobi vase človek, prasič ali govedo, se iz jajčec izleže nova trakulja, ki pride v jetra ali pljuča, kjer se prične razvijati v majhnem mehurčku, kjer lahko dolgo časa živi, pri čemer se mehur vedno bolj debeli, včasih tako, da je debel kakor

veliko gosje jajce. Mehurjev črv more živeti brez škode več let v jetrih ali pljučih; če pa ovira delovanje pljuč ali jeter, je pa seveda zdravju škodljiv, in če mehurjev črv stisne kako žilo, more celo povzročiti smrt. V človeku, prasiču ali govedu trakulja pač dorase, pa se ne razploja, in le, če kak pes požre mehurjasta jetra ali pljuča, more dozorela trakulja edinole v pasjih črevih zopet odlagati jajca. Uživanje mesa takega prasiča ali goveda, ki ima mehurje v jetrih ali pljučih, torej ni škodljivo; za vsak slučaj je pa bolje, da se meso tako bolne živali prekuha ali dobro prepeče, ker žive v omenjenih živalih še drugi škodljivi zajedalci, ki jih preprost človek glede njihove škodljivosti ne ve prav oceniti. Na noben način pa ni dobro mehurjastih jeter ali pljuč kam zagnati, da morejo psi do njih, ki jih hlastno požro in se potem s to trakuljo okužijo. Pri občevanju s psi mora človek sploh biti previden in je zlasti treba paziti, da psi ne dobe prilike, da bi otroke in domače živali lizali, kajti iz gotovih vzrokov je vsekdar nevarno, da se drži pasjega gobca ali nosu kako jajčece pasje trakulje ali kakega drugega podobnega zajedalca, ki potem zaide v goste v človeka, govedo ali psa,

Podoba 18. Deteljna predenica.

kjer se iz jajčeca izleže trakulja ali glista. Te vrste zajedalci namreč potrebujejo žival, kjer se razmnožujejo, in zopet drugo žival, kjer se razvijajo.

Vprašanje 27. Ali je najemnik lovišča odgovoren za škodo, ki jo delajo njegovi ali njegovih sodrugov lovski psi, ki divjačino slede in jo gonijo na obdelanem polju? Pri nas je namreč vsepolno lovcev, ki imajo lovske pse, ki tudi izven lovskega časa samostojno gonijo divjačino ter delajo silno veliko škodo v žitu, zlasti pa v prosu in v ajdi. (F. Z. v Š.)

Odgovor: Glasom § 1. deželnega zakona o povračilu škod, storjenih po lovu in divjačini, je vsak, ki je upravičen izvrševati lov, dolžan povrniti škodo, ki jo pri izvrševanju lova naredi on sam, njegovi lovski gostje in pomožno osebje kakor tudi pri lovu uporabljeni lovski psi. Če Vam torej lovski psi ob priliki kakega lova naredi na polju škodo, potem imate pravico do povračila te škode po določenih omenjenega zakona. Če pa pridejo lovski psi na svojo pest divjačino sledit in gonit na obdelano polje in tam delajo škodo, se pa ne upošteva ta deželni zakon, ampak Vi imate pravico zahtevati povračilo škode po določenih običnega držav-

ljanskega zakonika. Po njem je vsakdo odgovoren za škodo, ki jo naredi njegove živali, če ne pazi nanje.

Vprašanje 28. Kupil sem 6 tednov staro tele, ki plije mleko krave, ki je že breja. Tele je skoraj ves čas zaprto, zato smo mu pokladali lanenega semena, in poklicani živino-zdravnik je naročil dati teletu jajce z oljem. Tele je **večinoma napeto in od njega gre le trdo in smrdljivo blato**. Tele je sedaj 10 tednov staro, noče nič jesti, je klavrno in je sedaj en dan dobilo drisko. Kaj je teletu in kako naj ga zdravim? (J. R. v K.)

Odgovor: Vaše tele je seveda bolno, a kaj mu je, tega mi ne moremo vedeti ter Vam zato ne moremo ničesar svetovati. Priporočamo Vam poklicati pravega živinozdravnika, ki določi bolezen in da navodilo, kako jo je zdraviti. Bržkone ima Vaše tele pokvarjena prebavila valed napačnega krmljenja. Vaše tele je večinoma napeto in odklada, razen zadnji čas, trdo in smrdeče blato, kar vse da domnevati, da je vzrok bolezni napačno krmljenje. Tele pride na svet le z razvitim zadnjim delom želodca, t. j. s siriščnikom, ki je sposoben, da prebavlja le mleko. Drugi deli želodca, zlasti prvi del, t. j. vamp, še niso razviti in se zato ne morejo udeleževati prebavljanja. Nekaj tednov trpi, preden postanejo sprednji deli želodca sposobni za prebavljanje. Siriščnik drži le nekako 1 liter, in če tele več mleka ali kaj drugega naenkrat zaužije, pa preobilno užita pijača ne more v siriščnik, ampak gre v vamp, kjer se kisa in gnije ter povzroča napenjanje, bolezen v prebavnih in dela trdo in smrdeče blato. Vsled tega pri nas mnogo telet živetari ali celo pogine. Če hočete imeti zdrava teleta, dajajte jim le mleka in drugih krmil, ki jih more telečji želodec prebaviti, toda nikdar naenkrat več kakor jih v telečji želodec gre.

Vprašanje 29. Svoj zelnik imam že pet let na enem mestu in ga vsako leto prav močno pognojim s hlevskim gnojem. Zeljne sadike sadim sredi meseca junija, pa nič dobro ne uspevajo in maloktera naredi trdo glavo. Kaj je temu vzrok, da zelje ne uspeva: ali zemlja ali slabo seme, in kaj naj naredim, da vzgojim velike in trde zelnate glave? (I. T. v Š.)

Odgovor: Vzgoja velikih in trdih zelnatih glav je zelo odvisna od prikladnega semena, ki se iz njega zelne sadike vzgajajo. Priporočamo Vam torej pred vsem seme premenjati in ga od kje naročiti, kjer imajo zelje, ki je na dobrem glasu. Poskusite s semenom kašelskega zelja pri Ljubljani. Pri Vas bo pa menda tudi napaka, da je Vaš zelnik preveč in preenostransko zagnojen. Zelje pač zahteva veliko dušika, toda v zemlji mora biti tudi dovolj rudninskih hranilnih snovi, in sicer zlasti fosforove kisline. Prevroč hlevski gnoj za zelje ni dober, zato naj se ne rabi ne konjski in ovčji gnoj in tudi ne dovolj razkrojen goveji hlevski gnoj ni posebno dober. V ljubljanski okolici, kjer se silno močno pešajo s pridelovanjem zelja in imajo dobre izkušnje, hvalijo najbolj mrzel prasičji gnoj, pomešan s stranišnim gnojem, ki ima v sebi veliko fosforove kisline. Poskusite eno leto, ne da bi gnojili s hlevskim gnojem, pognojite pa zelnik s superfosfatom in s kalijevo soljo. Na ar, t. j. 100 kvadratnih metrov, vzemite 4 do 5 kg superfosfata, 1 kg kalijeve soli in $\frac{1}{2}$ kg amoni-jevega sulfata.

Vprašanje 30. Odkod prihaja, da moji 3 mesece stari prasiči silno močno grizejo in žrejo les, in kako se temu nedostatku odpomore? (J. M. v S.)

Odgovor: Mladi prasiči se silno hitro razvijajo, t. j. hitro rasejo. Rast pa ni nič drugega kakor neprestana tvoritev novih celic, ki iz njih vsi deli živalskega telesa obstoje. Celice obstoje največ iz beljakovinate snovi in imajo v sebi celično jedro, ki je tudi večinoma beljakovinata snov

ki ima pa v sebi sicer jako malo fosforove kisline, ki je pa vseeno silno važna. Če prasiči, ki rasejo, dobivajo krmo, ki nima v sebi dovolj beljakovin in ne dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, je pa rast napačna, celice se sicer debele, obremenjene z vodo in z dugimi snovmi ne morejo živahno delovati, se počasi razmnožujejo in taka žival je ohlapne in lene narave, je bolna in ima slab občutek, ki jo žene, da ta občutek odstrani, in sicer tem potom, da gloda in žre les ter druge podobne snovi. Pokladajte svojim prasičem krmo, ki ima v sebi dovolj beljakovin in rudninskih snovi, ter dajte priliko, da se prasiči morejo dovolj gibati in žreti tudi prst, ki jim je potrebna. Pozimi, ko nimajo prasiči prilike, da bi na prostem v zemlji rili, naj se jim da v svinjak zaboj z prstjo, ki bodi pomešana s klajnim apnom. Prasiči so vsejedci, t. j. oni jedo rastlinsko in živalsko hrano, zato je prav zdravo pokladati jim tudi kaj živalske hrane. Celice tvori edinole beljakovina v klaji, dočim drugi obstojni deli hrane tvorijo le toploto in silo. Če naj torej mladi prasiči rasejo in zdravi ostanejo, mora biti v hrani dovolj beljakovin za tvorjenje celic. Ne kmalu ktera reč tako pospešuje rast prasičev, kakor pokladanje živalske krme, ki je zelo beljakovinata. Če ima taka krma potem v sebi še dovolj fosforovokislega apna, je seveda za prasiče še posebno prikladna. Iz tega vzroka za mlade prasiče ni kmalu prikladnejše krme kakor je ribja moka, ki obstoji na polovico iz samih beljakovin in ima v sebi 20% fosforovokislega apna. Seveda je dati prasičem tega krmila le par dg na dan poleg druge običajne krme. V „Kmetovalcu“ objavimo spis o ribji moki kot klaji za prasiče in perutnino. Naša družba bo svoj čas to krmilo imela v zalogi.

Vprašanje 31. Imam kakor prah droben pesek, na razpolaganje. Ali ima tak pesek kaj hranilnih snovi v sebi in ali bi kazalo pesek rabiti za gnojenje namesto apna, in sicer na travnikih in deteljistihi? (A. Z. v G.)

Odgovor: Če ima pesek v sebi kaj hranilnih snovi za rastline, je zavisno od tega, iz česa je pesek. Kremenčev pesek je popolnoma brez vrednosti. Apnenčev pesek se seveda more rabiti za gnojenje namesto apna, a je brez vsakega znatnega učinka, če se potrebe na travnike ali deteljista, temveč more počasi učinkovati le podoran pod zemljo, kjer na težkih zemljah tudi zato dobro učinkuje, ker zemljo rahlja. Na rahlih zemljah je pa tak pesek lahko celo škodljiv, ker jih dela še bolj rahle in suhe.

Vprašanje 32. Te dni je pri nas skotila kobila. Pri tej priliki je padel iz žrebetovega gobca košček mišice, da ga žrebe ni moglo požreti. O tem pri nas pravimo, da je vranica. Sosed, ki je bil zraven, pravi, da bo iz tega žrebeta posebno dober konj za tek, ker nima vranice in zato pri teku ne bo imel hude sape. Kaj je tisti kos mišice pri porodu žrebeta, ki ga pri nas imenujemo vranico, in ali so konji brez vranice res boljši za tek? (V. N. v N.)

Odgovor: Mladič leži pred porodom v maternem telesu v mehuru, sestoječem iz raznih jajčnih kož, ki je napolnjen z vodo. Kadar žival stori, počti ta mehur, voda se izlije in naredi rodila mokra ter polzka, da mladič laže pride na svet. Ko je mladič že na svetu, je omenjeni mehur, ki se imenuje posteljica, še vedno v maternem telesu in odide kot trebilo šele pozneje, in sicer pri konju kake pol ure po porodu. Pri porodu pa more žival kake kose posteljice s seboj prinesiti. V posteljici ni navadno ničesar, kar bi bilo vranici podobno. Iz kakega vzroka se pa pač more med brejostjo v mehuru kaj napačnega narediti, kar je pa vedno le del posteljice in nikdar ne vranica ali sploh kak drug notranji organ novorojene živali. Če je dotično

žrebe slučajno imelo pri gobcu kak tak kos posteljice, ki je podoben mišici, je bilo to le slučajno in žrebe pri porodu sploh ne more kaj takega požrti. Vsako domnevanje, da more žrebetu pri porodu pasti iz gobca vranica, je velika neumnost. Noben konj se brez vranice ne rodi, in zato je tudi domnevanje, da so konji brez vranice boljši za tek, ker ne dobe hude sape, istotako velika neumnost, kajti takih konj sploh ni.

Vprašanje 33. Kako je čistiti sode od olja, da so porabni za vino? (B. D. v S.)

Odgovor: Vi niste povedali, kakšno olje je bilo v sodih. Olje, ki je tolsča, se z vinom sploh ne meša, in če pride vanj, pride takoj na vrh, kjer se more odstraniti. So pa olja, ki imajo v sebi dišeče snovi, ki se jih vino lahko navzame. V tem in onem slučaju je seveda najbolje tak sod zadosti očistiti. Z vodo se masten sod nikakor ne da izprati in očistiti, zato je olje najprej treba izpremeniti v mlo, ki se v vodi topi in se potem z vodo da iz soda izprati. Če nalijete v sod vročega luga ali raztopine sode, pa se olje izpremeni čez nekaj časa v mlo, ki se potem z izpiranjem iz soda vunkaj spravi. To pa velja le za rastlinska olja, ne pa za rudninska. Sodi, ki je v njih kako rudninsko olje, sploh niso več porabni za vino.

Vprašanje 34. Kupil sem tri po 3 mesece stare prasiče. Eden prasič pade vznak in postane kar trd ter gobec skupaj tišči, kadar pride k jedi in vzame prvi grizljaj. Če tega prasiča nekoliko drgnem, ga stresem in mu gobec odprem, se strese, pride k sebi ter se do sitega naje, ne da bi kazal kako bolezen. Kaj bi bilo temu vzrok in kako bi bilo tega prasiča zdraviti? (A. L. v G.)

Odgovor: Vaš prasič je božjast-n, t. j. ima živčno bolezen, ki je z ničemer ni zdraviti. Mladí prasiči imajo pogosto to bolezen, ki največkrat samaodsebe preide. Božjastni napadi so vedno redkejši in slednjič popolnoma prenehajo. So pa tudi močnejše bolni prasiči, ki jih božjast redno in vedno bolj pogosto napada, in slednjič tudi poginejo. Božjasten prasič bodi v hladnem svinjsku, naj dobiva lahko prebavno in ne pretečno krmo in naj bo vedno odprt. Sploh je božjastnega prasiča pred vsako rečjo varovati, ki utegne povzročiti naval krvi v glavo, oziroma v možgane. Kadar prasiča napade božjast, mu je glavo polivati z mrzlo vodo.

Vprašanje 35. Mlada svinja mi je skotila 7 mladičev; 3 je takoj zmečkala, enega pa požrla. Svinja je tako divja, da ostalim mladičem niti ne pusti sesati. Odkod prihaja taka podivjanost doječe svinje in kaj je proti njej početi? (F. R. v P.)

Odgovor: Med svinjami je mnogo takih slabih mater, ki jih nikakor ni rabiti za pleme, ker mladiči lahko to slabo lastnost podedujejo in jih je zato najbolje opitati in zklati. Mladičev pri taki hudobni svinji ni pustiti, in kadar naj sesajo, je svinji treba dejati čez rilec obroč iz žice, jo je držati ter je mladiče šele po takem zavarovanju pustiti k njej. Več o hudobnih svinjah morete brati v knjigi „Soseba Razumnika prasičereja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K.

Vprašanje 36. Svinja, ki sem jo pred mesecem dal obrežiti, mi po trati hudo riže, vrhutega pa tudi v svinjaku ni mirna ter vse premetava, zato vprašam, če bi smel svinjo zadrotati? (F. R. v P.)

Odgovor: Če svinja po trati riže, ni nič čudnega, ampak je celo naravno, saj je to za prasiča le zdravo. Marsiktera svinja, ki se obreži, postane zelo nemirna in je potem navadno tudi hudobna in slaba mati. Morda je ta svinja kaj v sorodu s svinjo, ki ste o njej vprašali v predstojemem vprašanju. Potem se da sklepati, da je ta lastnost podedovana. Če svinjo drotate, t. j. trkate, da ji namreč vtaknete

v nos obroček iz žice, pač ne bo mogla več po trati riti, a zato vseeno ostane nemirna in bo v svinjaku razmetavala.

Vprašanje 37. Je li dobro dati teletu po tretjem tednu vsak dan nekoliko na vodi kuhanega fižola? (F. R. v P.)

Odgovor: Popolnoma razkuhan in z vodo razredčen fižol, t. j. fižolova juha, je jako dobro krmilo za teleta, ker ima fižol v sebi zelo veliko beljakovin, ki edine delajo celice in torej pospešujejo rast. Vrhutega ima fižol v sebi veliko fosforovokislega apna, ki je izborno krmilo za ojačenje okostja. Take fižolove juhe pa teletom ni pričeiti prej pokladati, dokler je dobro ne preneso, in pri pokladanju morate biti zelo previdni, zato fižolovo juho pokladajte le v majhnih množinah in naj si teleta z drugo hrano vred nikdar želodca ne prenapolnijo, drugače dobe zelo nevarno napenjanje.

Vprašanje 38. Parcelo, ki sem jo zasadil s smrekami, sta mi trava in grmovje zelo zarasla. Če pozimi odstranim travo in grmovje, smreke posmudi mraz, če pa to storim poleti, jih osmudi solnce. Kako naj treblim smrečji nasad, da mu trebljenje ne bo škodovalo? (J. T. v P.)

Odgovor: Iz Vašega vprašanja sklepamo, da ima Vaša s smreko zasajena parcela južozapadno ali pa južno lego. V tej legi trava rastle nam ne more mnogo škodovati. Lahko jo pa, če hočete, nekoliko porežete s srpom. Grmovje v tej legi lahko v toliko pustite, da Vam varuje sadike proti pripekajočemu solncu poleti in proti mrazu pozimi. Da Vam pa ne uduši sadike, odstranite grmovje le, v kolikor je treba, okrog vsake sadike, da se ta more nemoteno razvijati ter da dobiva dovolj svetlobe in zraka. Priporoča se Vam, da na teh mestih — torej okrog rastlin — grmovja ne posekate trdo pri tleh, ampak kahih 40 do 80 centimetrov od tal, kar naj se ravna po velikosti rastočih smrečic. Posekati pa je treba poleti, za časa vročine, ker sicer štorovje in vejevje grmovja iznova močno požene. Posek je treba drugo leto ponoviti. Opozarjamo Vas tozadevno na spis, priobčen v številki 13. lanskega „Kmetovalca“. Natančneje Vam na Vaše nepopolno vprašanje ne moremo odgovoriti. Svetujemo Vam, da se obrnete do okrajnega gozdarskega tehnika svojega političnega okraja, ki je v Postojni; ta Vam bo o priliki obhoda gozdov ali sam ali pa po okrajnem gozdarju na Vaši parceli sami podal potrebnih navodil. Tudi glede tega našega nasveta Vas zavračamo na sestavek v „Kmetovalcu“, ki ga dobite v št. 9. lanskega leta.

Vprašanje 39. Pri nas se je pričel običaj, da skoraj splošno trte obrezujejo že meseca decembra. Ker so ljudje o tem različnega mnenja, prosim odgovora, ali je zimsko obrezovanje trt na Dolenjskem priporočeno? (J. G. v L.)

Odgovor: Če kdo pravi, da je kaj dobro, mora vedeti navesti tudi vzroke za to. Zato naj navedem najprej prednosti zimskega obrezovanja. Te prednosti so: Pozimi se lažje dobe delavci in ima tudi gospodar več časa, da to važno delo skrbno izvrši. Pozimi ali jeseni obrezane trte spomladi ne otekajo, ker se razne rane do pomladi zasuše. To bo najbrž glavni vzrok, zakaj ljudje hvalijo zimsko obrezovanje, kajti če trta preveč oteka, se marsiktero oko utopi, zlasti na reznikih (ščapih). Zgodaj obrezana trta tudi bolj enakomerno odganja kakor pozno obrezana. Slabe strani jesenske ali zimskega obrezovanja so: Obrezana trta rajša pozebe kakor neobrezana. Če po obrezovanju pridejo hudi mrazi, pozebejo pri obrezovanju puščena očesa, in pomagati ni več mogoče, ker drugega lesa na trti ni. Tudi debel sneg lahko polomi puščene šparone, drugih pa ni več mogoče narezati. Zgodaj obrezane trte zgodaj odganjajo.

Da to za Dolenjsko ni dobro, smo videli lani! Jesensko ali zimsko obrezovanje je torej umestno samo tam, kjer imajo milo podnebje, to je pri nas edino na Vipavskem. Na Dolenjskem takega obrezovanja nikakor ne morem priporočati. Na Dolenjskem najbolj kaže, da režemo v drugi polovici meseca svečana in v prvi polovici meseca sušca. Poznejše obrezovanje tudi ni priporočljivo. Če se trta obrezuje šele takrat, ko so očesa že napeta, močno oteka, veliko očes se utopi v svojem soku ali pa v hladnih nočeh pozebe, trta pa sploh, če se leto za letom tako pozno obrezuje, oslabi ne toliko vsled izgube soka, ampak vsled tega, ker porabi že, preden je obrezana, veliko rezervnih redilnih snovi. Take trte navadno slabo ozelene, ostanejo dolgo časa rumenkaste (bledezelene), kar jih moti v razvoju. Zelo pozno režemo namenoma le take trte, ki nočejo roditi in rasejo le v les, da jih stem oslabimo in prisilimo, da postanejo bolj rodovitne.

B. Skalický,
c. kr. vinarski nadzornik.

Vprašanje 40. Ali mi more sosed, ki je šele 7 let posestnik svojega doma, **prepovedati pašo na svojem svetu**, ki smo jo odnekad uživali jaz in moji predniki, najmanj 60 let. Sosed me preganja, če moja živina le stopi na njegov svet, in sicer zaradi tega, ker sem njemu prepovedal spuščati njegovo perutnino na moj vrt. Ali glede perutnine in rogate živine velja glede paše na tujem svetu edeninisti zakon? (M. M. v V.)

Odgovor: S cesarskim patentom iz l. 1853. je bila enkrat za vselej odpravljena paša na tujem svetu. Bilo je določeno, kako je resnično obstoječe pašne pravice odpraviti, oziroma odkupiti, in od takrat naprej sploh ni več mogoče pašne pravice na tujem svetu priposestovati. Kjer se resnično obstoječa pašna pravica ni odpravila, se more to še danes zgoditi. Če kdo trdi, da ima pašno pravico na tujem svetu, mora z listinami ali s čim drugim dokazati, da jo je imel, preden je izšel omenjeni cesarski patent. Ker se je pašna pravica vsled nemotenega uživanja skozi 30 let lahko tudi priposestovala, zato mora tisti, ki si svoji tako pravico in jo z listinami ne more dokazati, priposestovanje služnostne pravice do paše s pričami dokazati, in sicer od l. 1853. 30 let nazaj, torej od l. 1823. S pričami dokazati priposestovanje služnostne pravice iz časa pred letom 1823. je pa danes pač težko, če ne naravnost nemogoče. Če torej ne morete dokazati obstoja služnostne pravice do paše na sosedovem svetu že iz l. 1853. bodisi z listinami ali s pričami, ki potrdijo, da ste Vi in Vaši predniki nemoteno pasli že od l. 1823., potem se na vsak način morate pokoriti sosedovi prepovedi. Če rogata živina ali katerakoli druga domača žival, torej tudi perutnina, neupravičeno prihaja na tuj svet, je lastnik živali odgovoren za škodo in je kazniv. Neupravičena paša katerihkoli domačih živali na tujem svetu se kaznuje po deželni zakon za obrambo poljščine.

Kmetijske novice.

Sadjarski tečaj na Grmu priredi ravnateljstvo kmetijske šole v ponedeljek in torek, dné 24. in 25. februarja t. l. Namen tečaja je povzdiga domačega sadjarstva. Na sporedu so naslednja predavanja: V ponedeljek, dné 23. februarja. Od 2 do 4 popoldne: Razčrtavanje sadnih nasadov. Naprava drevesnih jam. Obrezovanje dreves pred saditvijo. Pravilna saditev dreves. Od 4 do 5 popoldne: Praktične vaje v šolskem sadovnjaku. V torek, dné 25. februarja. Od 8 do 10 dopoldne: Oskrbovanje mladega in starejšega drevja. Obrezovanje. Pomlajevanje in precep-

ljanje. Od 10 do 12: Praktične vaje v sadovnjaku. Od 2 do 4 popoldne: Najvažnejše o gojitvi in oskrbovanju pritrilnega drevja. Od 4 do 5 popoldne: Praktične vaje v šolskih nasadih. Tečaj je namenjen gospodarjem in kmetiskim mladeničem. Kdor se hoče tečaja udeležiti, naj se priklasi po dopisnici. Oddaljenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki zanj pravočasno po dopisnici prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole.

Živinorejski in mlekarški tečaj priredi ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v sredo in četrtek, dné 26. in 27. februarja t. l. Namen tečaja je izboljšanje kravje reje v zvezi z mlekarstvom. Na sporedu so naslednja predavanja. V sredo, dné 26. februarja. Od 2 do 4 popoldne: Vrednost kravje reje. Odbiranje molznih krav. Raba krav za pleme. Krmljenje krav. Strežba molznim kravam. Molža. Stroški kravje reje. V četrtek, dné 27. februarja. Od 9 do 11 dopoldne: Prodaja mleka. Ravnanje z mlekom. Lastnosti mleka. Napake in pomanjkljivosti mleka. Mlečna posoda. Popoldne od 2 do 4: Prodaja smetane in presnega masla. Oddajanje in razpošiljanje presnega masla. Gospodarski pomen mlekarških zadrug. Pouk se pojasnjuje s praktičnim razkazovanjem. Tečaj je namenjen našim gospodarjem in gospodinjam. Želi se, da se ga mnogoštevilno udeleže tudi naše gospodinje in kmetška dekleta. Kdor se ga želi udeležiti, naj se priklasi po dopisnici. Oddaljenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki za njo po dopisnici pravočasno prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija).

Pričetek spuščanja državnih žrebcev. Na predlog samostojnega konjerejskega odseka se prične vsled dovoljenja c. kr. kmetijskega ministrstva doba za spuščanje žrebcev v zasebni (kmetški) oskrbi s 1. februarjem, za žrebce v žrebčarskih postajah z 21. februarjem.

Nakup vojaških konj. Sposobne konje za topničarstvo bo nakupovala vojaška komisija dne 25. februarja dopoldne v Mokronogu, popoldne v Škocijanu, dne 26. februarja v Št. Jerneju na Dolenjskem.

Kletarski tečaj v Semiču. Kmetijska šola na Grmu priredi v ponedeljek, dne 3. in torek, dne 4. marca v Semiču dvodnevne kletarski tečaj. Predavalo se bo o sestavi vina in njenem vplivu na dobroto vina. O umnem kletarjenju, pretakanju, čiščenju in precejanju vina. O ravnanju z vinsko posodo. O boleznih vina in zdravljenju pokvarjenega vina. Pouk bo teoretičen kakor tudi v zvezi s praktičnimi vajami v kleti. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj se priklasi po dopisnici do 20. februarja t. l. pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija). Pristop k praktičnim demonstracijam se bo dovolil le omejenemu številu udeležencev.

Vinarski in kletarski tečaj na Grmu. Kranjska kmetijska šola na Grmu priredi 10. in 11. marca t. l. vinarski tečaj, od 12. do 14. marca t. l. pa kletarski tečaj. Spored tečaja bo naslednji: V ponedeljek, dné 10. marca popoldne od 2—4: Cepljenje trt. Siljenje trt v silnicah, gorkih lebah in drugih prostorih. Ravnanje s cepljenkami v trtočici. Saditev novih vinogradov. Od 4—6: Razkazovanje silnice in cepilnih strojev. Vaje v cepljenju. V torek, dné 11. marca dopoldne od 8—10: Obrezovanje trt. Ravnanje z mladimi trtami v vinogradu. Pomladanska dela v vinogradu. Gnojenje trt,

posebno z umetnimi gnojili. Popoldne od 2—5: Praktične vaje v obrezovanju trt v šolskem vinogradu v Ceroveh. V sredo, dné 12. marca od 8—10 dopoldne: Ravnanje z vinom. Vpliv trgatve in kipenja na kakovost vina. Lastnosti in sestava vina. Od 10—12: Preiskava vina. Popoldne od 2—4: Ravnanje z zdravo in pokvarjeno vinsko posodo. Ovinjenje sodov. Raba in vrednost žvepla v kletarstvu. Od 4—6: Praktično razkazovanje v vinski in kipelni kleti. V četrtek, dné 13. marca od 8—10: Pretakanje vina, čiščenje vina z raznimi čistili. Od 10—12: Praktične demonstracije v vinski kleti. Popoldne od 2—4: Precejanje vina. Od 4—6: Praktične demonstracije v vinski kleti. V petek, dné 14. marca od 8—10: Napake vina. Od 10—12: Vaje v vinski kleti. Popoldne od 2—4: Bolezni vina. — Ker je udeležba posebno pri kletarskem tečaju omejena, je dovoljen pristop le tistim, ki jih ravnateljstvo izrecno sprejme. Priglasila (po dopisnici) se sprejemajo do 28. februarja pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija pri Novem mestu). Oddaljenim in revnim kranjskim vinogradnikom povrne ravnateljstvo potne stroške do Novega mesta in tudi podpore 2 K na dan za prehrano. Za to podporo je treba v priglasilu izrecno prositi.

Živinorejske vajence, ki se hočejo izvežbati v hlevskih opravilih, strežbi molzne živine in v mlekarskih delih, sprejme ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu. Živinorejski vajenci dobe poleg prostega mesta po 10 K na mesec. Prošnje je vlagati do 1. marca. Pouk traja od 1. aprila do konca oktobra.

Družbene vesti.

Plemenske bike oddaja družba sproti, in sicer tiste, ki jih nakupi v deželi; za izboljšanje pasme in osveženje krvi je pa vsekakor potrebno vpeljevati izvrne plemenske bike iz krajev, kjer se dotične pasme doma. Prihodnjo pomlad bo družba na vsak način kupila nekaj čistokrvnih izvornih plemenskih bikov čiste pasme, ki se oddajo prosilec, ki se pravočasno zanje zglašajo. Opozorjamo na tozadevni uradni razglas v današnji številki „Kmetovalca“.

* **P. n. gg. ude c. kr. kmetijske družbe**, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo ter navedó bivališče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel, in se delajo silne težkoče, zamude in tudi zmešnjave, če so na enemistem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo**, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga**. Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje

dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbijo za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni.

* **Gnojenje travnikov**. Pri gnojenju travnikov in pašnikov hodita v poštev Tomasova žlindra in kaljeva sol. Seveda je treba gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili. Med njimi je najcenejša gnojilnica, in le če te ni, potem naj se poleg gorí omenjenih gnojil, ki jih je vsekakor treba raztrositi jeseni ali zgodaj pozimi, pognoji travnik zgodaj spomladi z amonijevim sulfatom. Razen drugih velikih prednosti, ki jih ima Tomasova žlindra kot gnojilo za travnike, je pri nas posebno važno dejstvo, da ima Tomasova žlindra tudi veliko apna v sebi, ki je važna hranilna snov za rastline, kajti le z njimi se prideluje dobra krma, ki dela živino rastno in močno. Ker se gnojenje že povsodi vrši, je družba v „Kmetovalcu“ opozorila, naj udje z naročili nikar ne odlašajo. To velja zlasti za naročnike celih vagonov, ki lahko pridejo v največjo zadrego če gnojila ne naroče pravočasno; tvornica namreč ni poslala večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, odkoder bi se naročnikom lahko hitro ustreglo, ampak bo posamezne vagone po železnici pošiljala. Navadno pa traja do 15 dni, po izkušnjah celo do tri tedne, preden pride taka pošiljatev do naročnika, kajti tvornica je v sedanjem času preobložena z delom, vrhutega železniških vozov silno primanjkuje, vsled česar večkrat ne more naročbe takoj izvršiti; Družba torej pričakuje hitrih naročil na gnojila, ki jih bo potem lahko še pravočasno izvršila, dočim naročbe, ki se družbi šele v zadnjem trenutku prijavijo in ki so takrat že zelo nujne, ne more brez odloga izvršiti. Vse posameznosti glede cen in popusta so nižje doli razvidne.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7— 19% K 725 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 544—	K 578—	K 612—	K 646—	K 680—	K 714—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kalijevo sol po K 1260 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—14% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg

kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se zvrše naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 38.—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskusenj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

Čilski soliter dobi družba šele v zgodnji pomladi.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odrasle goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje goved hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, pa je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 22 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

Lanene tropine ima družba sedaj tudi v zalogi. Stanejo K 23.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg.

Sezamove tropine. Družba je zopet ugodno kupila večje množine najfinije zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po znižani ceni K 19.— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 75 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Pri odjemu pol ali celega vagona more dati družba znaten popust.

Sladkornata močna krmila kot okrepčujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje po 20 K 100 kg, ter za molzne krave tudi po 20 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. lanskega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

Klajno apno, 38—42%, oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg po 22 kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 h kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmil, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudniških snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* Semenski oves, in sicer češki ligovec, bo imela družba za spomladansko setev v zalogi. Ligovec je priznana dobra vrsta iz visoke mrzle lege. Družba ga oddaja po 28 K 100 kg z vrečo vred. Blago je težko semensko in skrbno čiščeno. V zalogi bosta le dva vagona tega ovsa in bo mogoče postreči samo udom, ki ga pravočasno naroče. V zalogi bo družba imela tudi ogrski semenski oves **curgovec**, ki je zelo lep, čist in težak ter je na glasu, da v naših krajih dobro obrodi. Cena mu je enaka kakor češkemu. Oves se bo oddajal le v vrečah po 50 kg. Vreče se ne računajo.

Semenska ajda. Družba bo imela ob setvi za svoje ude ajdovo seme na razpolaganje. Siva ajda, ki jo napačno imenujejo japonsko ajdo, je pravzaprav doma na Francoskem, in od tamkaj je naša družba naročila vagon izredno lepe in težke francoske izvirne sive ajde, ki jo je kupila navzlic visoki ceni. To francosko ajdovo seme bo mogla družba oddajati po 40 K 100 kg z vrečami vred. Poleg te francoske ajde bo pa družba imela tudi več vagonov prav lepe, težke in debelozrnate ruske temnorjave semenske ajde, ki bo stala 28 K 100 kg z vrečami vred. Ruska temnorjava ajda se pri nas bržkone izpremeni v črnkasto. Ta ajda je na glasu dobre rodovitnosti in da posebno veliko moka. Ajde za seme bo primanjkovalo in zategadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi. Iz tega vzroka kmetijska družba že sedaj sprejema naročila na semensko ajdo in bo mogla ustreči le tistim naročnikom, ki se pravočasno zglase.

* **Semenske zmesi detelj in trav** izbrane prve kakovosti ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcem po znižani ceni. — Opozarjamo na spis „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“, ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj

pošljemo. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K 30 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 1 K 60 h kilogram.

* **Semena detelj in trav** ima družba naslednje vrste v zalogi:

domača detelja (<i>trifolium pratense</i>)	K 2-30
lucerna (<i>medicago sativa</i>)	" 1-60
švedska detelja (<i>trifolium hybridum</i>)	" 3—
hmeljna lucerna (<i>medicago lupulina</i>)	" 1-60
bela detelja (<i>trifolium repens</i>)	" 3-50
francoska pahovka (<i>avena elatior</i>)	" 1-20
angleška ljuljka (<i>lolum perenne</i>)	" 0-50
laška ljuljka (<i>lolum italicum</i>)	" 0-50
pasja trava (<i>daktylis glomerata</i>)	" 1-20
senožetna latovka (<i>poa pratensis</i>)	" 1-30
navadna latovka (<i>poa trivialis</i>)	" 3-80
medena trava (<i>holcus lanatus</i>)	" 1-40
svetlikasta trstika (<i>phalaris arundinacea</i>)	" 4-50
trstikasta bilnica (<i>festuca arundinacea</i>)	" 1-50
rdeča bilnica (<i>festuca rubra</i>)	" 1-90
lisičji rep (<i>alopecurus pratensis</i>)	" 1-60
travniška bilnica (<i>festuca pratensis</i>)	" 1-10
mačji rep (<i>phleum pratense</i>)	" 0-70
pasji rep (<i>cynosurus cristatus</i>)	" 1-80
šopulja (<i>agrostis stolonifera</i>)	" 2-40
zlata pahovka (<i>trisetum flavescens</i>)	" 4-50
pokončna stoklasa (<i>bromus erectus</i>)	" 1-30
esparzeta, zluščena (<i>onobrychis sativa</i>)	" 1-20

* **Severnonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 1 K 60 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 1 K 80 h kilogram.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Oddaja semenskega krompirja.** C. kr. kmetijska družba bo oddajala prihodnjo pomlad iz svojega preskušališča semenski krompir, in sicer pridelan iz izvirnega semena, [ki je bil večinoma skozi več let preskušan. Na razpolaganje ima družba predvsem že dobro znano vrsto „oneidovec“ in „zborovec“. Obe ti vrsti sta srednje zgodnji. Izmed vseh zgodnjih vrst, ki jih je družba preskušala, se je v teku let obnesel kot zdrava krompirjeva vrsta „turovan“, ki ga je družba že osem let preskušala in ga more sedaj z mirno vestjo priporočati. „Turovan“ je tako zgoden, kakor nekaj slavni in sedež popolnoma opešani „rožnik“, je dovolj rodovit, toda ne tako kakor pozne vrste, kar je navadno pri vseh zgodnjih krompirjevih vrstah. „Turovan“ je predvsem namizna krompirjeva vrsta izbornega okusa. Družba si prizadeva dobiti tudi kako dobro rumeno krompirjevo vrsto. Predlansko leto je preskušala sama in v raznih krajih naše dežele rumeni krompir „pišelevce“, ki se je ob predlanski

suši prav izborni sponesel. Ta vrsta, ki ima lepo rumeno meso, se je skazala rodovito ter izbornega okusa. Z velikim trudom se je družbi posrečilo dobiti od slavnoznane ameriškega gojitelja novih vrst kmetijskih rastlin Luter Burbanka v Los Angeles v Kaliforniji tri nove vrste krompirja, in sicer „krasne iz Delmenija“ (Delmeny Beauty), „pičblov“ (Peauchblow) in „burbank“. Te tri nove ameriške krompirjeve vrste je družba preskušala štiri leta. Vse te tri vrste krompirja so prikladne za vsako porabo, imajo izredno lepo obliko ter popolnoma plitvo ležeča očesa. Družba oddaja „oneidovec“ in „zborovec“ le v celih vrečah po 50 kg, in sicer po 10 K 100 kg z vrečami vred, „turovan“ le v vrečah po 25 kg, in sicer po 30 K 100 kg, rumeni „pišelevce“ v vrečah po 25 kg po 25 K 100 kg, „krasni iz Delmenija“, „pičblov“ in „burbank“ v vrečah po 25 kg po 25 K 100 kg. — Ker more družba od vseh teh vrst le omejeno množino oddati, zato bo mogoče izvršiti le tiste naročitve, ki pravočasno dojdejo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Iz državne redne podpore, potem iz državne podpore, ki odpade na kranjsko deželo za povzdigo živinoreje glasom državnega zakona z dne 30. decembra l. 1909. za letošnje leto, in z deželno podporo se nakupi večje število plemenskih bikov, ki so zaboljševanje govedi na Kranjskem primerne, in sicer:

a) **plemenski biki simodolske pasme (rumeno-belo lisasti z belo glavo)**, ki se oddajo samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;

b) **plemenski biki sivkaste pasme (enobarvni, sivkasti ali rjavkasti)**, ki se oddajo samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in

c) **plemenski biki pincgavske pasme (temnordeče lisasti)**, ki se oddajo samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo teh plemenskih bikov s pomočjo omenjenih podpor izvršita po določilih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenskih bikov iz redne državne podpore izvrši podpisani glavni odbor. Oddaja plemenskih bikov, nakupljenih iz državne podpore na podlagi zakona z dne 30. decembra 1909 in iz deželne podpore se pa vrši dogovorno z deželnim odborom.

Vsak prosilec naj se zglašuje za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za ktere pasme plemenske živine prosilec prosi. Na prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini se kratkomalo ne bo oziralo. Pri oddaji bikov plemenjakov se bo oziralo tamkaj, kjer so živinorejske zadruge, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov najprej na prošnje podružnic in županstev, in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti

za simodolske bike do 15. marca t. l.,

za bike drugih pasem do 31. marca t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za plemenskega bika mora v prošnji naznati, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojenega plemenskega bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega, ki ga določi odbor;

2. da plača ob sprejemu bika polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadevno podvreči tudi nadzorstvu deželne odbora. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika, kupljenega iz deželne ali državne podpore, dobe za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 20 K nagrade, a morajo imeti bika najmanj štiri mesece čez dve leti. Ta nagrada se izplača le onim, ki pravilno in redno vodijo po zakonu predpisane skočne zapisnike, in sicer le za čas, ko se je bik resnično rabil za pleme.

V Ljubljani, 31. januarja 1913.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k izrednemu občnemu zboru »Konjerejske zadrage v Št. Jerneju«, reg. zadrage z omejeno zavezo, ki bo v sredo, dne 26. svečana 1913 ob eni popoldne v Št. Jerneju hišna št. 5.

S P O R E D :

1. Dopolnilna volitev načelstva.
2. Izpremema pravil.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Slučajnosti.

Opomnja: Če bi na določeno uro sklicani občni zbor ne bil sklepčen, se bo pol ure kasneje vršil s prvotnim sporedom na istem prostoru drug občni zbor, ki bo sklepal brezpogojno.

Št. Jernej, dne 6. februarja 1913.

Načelstvo.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Novem mestu, ki bo v ponedeljek, dne 3. marca t. l. ob dveh popoldne v društvenem prostoru (pri g. Jakšetu v Novem mestu).

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Poročilo o računih.
3. Predlogi za občni zbor v Ljubljani.
4. Volitev novega odbora.
5. Predlogi in nasveti.
6. Nova podružnična pravila. Poročevalec ravnatelj V. Rohrman.

Opomnja: Če ob zgoraj določenem času ne pride zadosti udov, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje z istim sporedom ne glede na število navzočih.

Novo mesto, dne 8. februarja 1913.

V. Rohrman, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske v Gorenjem Logatcu, ki bo v nedeljo, dne 23. svečana 1913 ob treh popoldne v ljudski šoli v Gorenjem Logatcu.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikovo.
2. Pregled računov za leto 1912.
3. Volitev odbora.
4. Volitev delegatov za občni zbor c. kr. kmetijske družbe v zmislu §. 31. družbenih pravil.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Gorenjem Logatcu,

dne 10. svečana 1913.

Franc Istenič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Slapu pri Vipavi, ki bo pri podpisnem dne 9. marca t. l. ob treh popoldne.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikovo.
2. Predložitev računov.
3. Volitev novega odbora.

Kmetijska podružnica na Slapu pri Vipavi,

8. februarja 1913.

Jernej Žorž, načelnik.

Oddaja ameriških trt in cepljenk.

Kmetijska podružnica v Novem mestu ima na prodaj prav lepe cepljenke in sajenke riparije portalis.

Cena sajenkam je določena na 4 K za 100 trt, cene cepljenkam pa na 20 K za 100 trt. Pri večjih naročilih se cena cepljenkam primerno zniža.

Cepljenke so požlahtnjene z najbolj priporočenimi vrstami, kakor z žlahtnino, veltincem, silvancem, kraljevino, laškim rizlingom, zametasto črnino, portugalko in belim burgundcem.

Naročila se sprejemajo do 15. marca 1913.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,

dne 8. februarja 1913.

V. Rohrman, načelnik.

Oddaja sadnega drevja.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobe iz podružnične drevesnice brezplačno po štiri sadna drevesa. Čez to število jih morejo dobiti udje proti plačilu 80 h za drevo.

Neudje morejo dobiti drevesa po 1 K v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Drevje je izredno lepo in močno in pocepljeno z najpripravljenimi vrstami za Dolenjsko.

Naročila se sprejemajo do 15. marca 1913.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,

dne 8. februarja 1913.

V. Rohrman, načelnik.